

OB OBISKU DAG HAMMARSKJOELDA V MOSKVI**Hladna vojna med Vzhodom in Zapadom se ostri****Človeštvo se bliža robu prepada - Če hoče uspeti, mora politika zapada biti krščanska v dejanjih**

Najpomembnejši politični dogodek tega tedna je prihod glavnega tajnika Združenih narodov Hammarskjöld v prestolnico Sovjetske Rusije. Mož, ki je znan kot eden najspretnejših in najpotrpežljivejših diplomatskih posredovalcev v svetu, je dospel v Moskvo ravno v trenutku, ko so pogajanja med zapadnjaki in komunisti o sklicanju sestanka najvišjih predstavnikov obeh taborov začela v slepo ulico.

Iz tega izhaja, da je prišel v Moskvo z nalogo in namenom posredovati med sprtimi strankami ter omogočiti vsem težavam naključ sestank, katerega tako željno pričakujejo vsi narodi na zemlji. In res je imel Hammarskjöld takoj po prihodu s Hruščevom in zunanjim ministrom Gromikom v Kremlju razgovor, ki je trajal okrog dve uri.

Uradno seve molče, o čem so razpravljali, čeprav vsi v politiki izvedeni ljudje dobro vedo, za kaj pravzaprav gre.

ZAKAJ SE NE MOREJO SESTATI?

Rusi žele, da bi se takoj sklicalo zborovanje načelnikov vlad razprtih velesil, katerega naj bi se udeležilo čim večje število zastopnikov tudi drugih dežel, in sicer tudi nevtralnih. Zberejo naj se močje, ki imajo v svojih državah odločilno besedo, ter začnejo brez odloga reševati spore, razdvajajoče današnje človeštvo, v prvi vrsti naj se pa lotijo postopnega razoroževanja. Kar namreč najbolj tlači narode ter jih navdaja s skrbjo in strahom, je zmerom ostrejša tekma v atomskem oboroževanju.

Ljudstva zahtevajo, naj se že enkrat prenehajo atomska razstreljevanja ter sploh prepre uporaba jedrnega orožja. To je zanje prvo in glavno, vse ostalo je drugotnega pomena in se bo pozneje reševalo. Tak sestanek se lahko skliče takoj in zanj ni treba bogsi-gavedi kakšnih priprav. Že to, da se razdvojeni državniki sestanejo in začnejo pogajati, bo dobro vplivalo in zmanjšalo napetost v svetu.

Amerikanci in njih zavezniki so pa drugega mišljenja: Sestanek mora biti tako skrbno in temeljito pripravljen, da bo prav gotovo uspel, sicer nima smisla ga sklicevati. Vsak novi neuspeh bi namreč narode le globoko razočaral in razmere v svetu samo poslabšal. Odnosaji med državami bi postali še hujši, kot so danes.

NEPREMOSTLJIVA NASPROTJA

Kdor pa hoče resničen sporazum med narodi, ne sme omejiti pogajanj na razoroževanje, temveč jih raztegniti na tiste velike sporne zadeve, ki so pravi vzrok vseh nesporazumov in s tem same oboroževalne tekme.

Izvor vsega nemira v Evropi je na priliko razkasanost Nemčije. Vse dotlej, dokler se nemškemu narodu ne vrne pravica, da svobodno sklepa o svoji usodi ter se spet združi v enotno državo, bo Nemčija ognjišče stalnega nepokoja in se tudi Evropa ne more umiriti.

Isto velja o številnih vzhodnih deželah onkraj železne zavese: o Češkoslovaški, Poljski, Ogrski, Romuniji, Bolgariji in o baltskih državah, ki so pod oblastjo Moskve in nimajo svobode, da bi odločale o svoji bodočnosti.

Tako nasilno stanje, v katerem živi približno ena tretjina evropskega človeštva, ne more večno trajati. Prej ali slej bo treba tem narodom vrniti pravico do samoodločbe in demokracije.

V 3 tednih 9 razstrelitev

Medtem ko tako obvladuje nasprotna tabora najgloblje nezaupanje, gre seve tekma v atomskem oboroževanju dalje. Ravno te dni se vodilni krogi v Washingtonu ukvarjajo z vprašanjem, kaj naj pomeni, da so Rusi v novjšem času s toliko naglieo pospešili svoje atomske poskuse. V zadnjih 3 tednih je bilo v Sovjetski zvezi nič manj ko 9 jedrnih razstrelitev.

V Ameriki domnevajo, da nameravajo Rusi s temi poskusi izpopolniti čimprej svoje medcelinske izstrelke, ki jih zapadnjaki še nimajo, ter nato s povečanim poudarkom zahtevati, naj se vsa atomska razstreljevanja prepejejo.

Američani pa ne žele, da bi se poskusi ustavili, preden bi tudi oni ne imeli medcelinskih izstrelkov, predvsem pa preden ne izumijo posebnih priprav, s katerimi je mogoče ugotoviti sleherno atomsko razstrelitev na svetu, pa naj se izvrši še tako tajno. Edino to bi dajalo zapadu jamstvo, da Rusi ne bodo skrivaj nadaljevali poskusov. S tem vprašanjem se sedaj peča poseben odbor ameriških znanstvenikov pod vodstvom dr. James Killiana.

To so vzroki, zakaj Rusi tako zelo pritiskajo, da bi se načelniki vlad čimprej sestali in lotili razoroževanja, začeni s takojšnjim prenehanjem jedrnih poskusov. Na lepši način bi si Rusi seveda ne mogli zavarovati prednosti, ki so si jih priborili na atomskem in s tem na vojaškem področju.

Razumljivo pa je, da se zapadnjaki za take sovjetske predloge ne bogzna kako navdušujejo. O razorožitvi bi se radi pogajali z boljševiki šele tedaj, kadar bi jih v nekaterih panogah atomske znanosti popolnoma dohiteli. Zato jim zelo prav hodi, da lahko

To so težka, a zelo važna vprašanja, katera bo treba nekoč rešiti. Zapadnjaki, in zlasti Amerikanci, zahtevajo, naj se o njih začne govoriti že na prihodnjem sestanku načelnikov vlad, kar pa Sovjetska zveza najodločneje odklanja.

Rusi spet postavljajo zahtevo, naj Amerikanci ukinejo svoja vojaška oporišča v Evropi in v drugih deželah okrog meja Sovjetske zveze ter odpokličejo svoje edinice v domovino. To zahtevo pa seve Amerikanci odbijajo.

Rusija se noče odpovedati važnim postojankam, ki si jih je z zadnjo vojno priborila v osrčju našega kontinenta, Amerika pa ne mara prepustiti evropskih zaveznikov premoči Moskve ter hoče biti dobro pripravljena za primer vojaškega spopada s komunisti.

postavljajo na dnevni red bodočega sestanka združitve Nemčije in vprašanje vzhodnih držav onkraj železne zavese, četudi vedo, da Rusija o tem noče nič slišati. S tem upajo pridobiti na času ter dohiteti Sovjetsko zvezo v atomskem oboroževanju.

ŽARIŠČA NEMIROV

To je, razume se, tudi oblika hladne vojne, ki vznemirja človeštvo. Nasprotja med sovražnima taboroma prihajajo pa do izraza v še neprimerno nevarnejših oblikah. Kjerkoli v svetu nastanejo resnejši spori, jih skušajo nasprotne si velesile izkoristiti v svoje namene.

Najnovejši primer nam nudi meščanska vojna v Indoneziji. Sukarnova vlada v Džakarti prejema pomoč iz Sovjetske zveze, uporniki na bogatem otoku Sumatri pa od nacionalistične kitajske vlade Čang Kaj Šeka na Formozi, to se pravi posredno od Amerike.

Ravno tako se dogaja v Sredozemlju, kjer en tabor podpira Naserja, drugi njegove nasprotnike, ta Jude, drugi Arabce. Ista pesem v Alžeriji: narodnoosvobodilnemu gibanju prihaja orožje skozi pustinje Libije in Tunizije iz Egipta, torej posredno od komunistov, kar spravlja Amerikance v največjo zagato. Kaj naj naredijo oni? Če podprejo Francijo, odbijejo od sebe ves arabski svet, ako pomagajo za narodno samostojnost se borečim Alžircem, zgube velevažne francoske zaveznike in prijatelje v Evropi. Stati brezbržno ob strani jim tudi ni mogoče, ker bi s tem prisilili Alžirec in druge Arabce v Severni Afriki, da prejemajo pomoč z vzhoda ter tudi ne hote postanejo zavezniki Moskve.

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

VOLITVE NA TRŽAŠKEM

Za vsa Italijo je bilo vloženih nad 80 volilnih znakov, od katerih jih pride v poštev kar 14 za Tržaško. To pa ne pomeni še, da se bo za 4 poslanska mesta tu potegovalo 14 list, zakaj posamezne skupine imajo še čas, da se med seboj združijo in enotno nastopijo. Do danes je gotovo, da bodo samostojno nastopili le demokristjani, komunisti, republikanci, liberalci in fašisti. Vsi ostali se še pogajajo, da bi postavili skupne kandidatne liste.

Imena svojih kandidatov so najprej razglasili komunisti. Ti so: Vidali, Bernetičeva, Pogassi in Burlo.

Vidali je izjavil, da so se komunisti pogajali za skupen nastop tudi z drugimi skupinami, a ker ni prišlo do sporazuma, so se naposled odločili za samostojno listo.

Demokrščanski kandidatje pa so: prof. Sciolis, Bologna, Laura Eulambio in dr. Franzil.

TRETJI AMERIŠKI SATELIT

Včeraj so Amerikanci pognali v vesolje svoj tretji umetni mesec, imenovan Explorer III. Nekoliko večji je od prejšnjega, ker tehtata 14 kg in je dolg 2 metra.

Poskus je v bistvu uspel, saj je satelit začel kmalu krožiti okoli zemlje in pošiljati v 4 minutah že znake od sebe, toda vse se vendar ni izteklo tako, kot je bilo predvideno. Mesec so namreč zagnali v napačno smer, tako da je Explorerju, kot pravijo ameriški učenjaki, usojeno zelo kratko življenje: v nekaj dneh se bo že spustil proti zemlji.

Kljub temu pa lahko govorimo o očitnem napredku ameriškega znanstva.

MOČ NEMČIJE

Mnogi so domnevali, da bodo gospodarske težave, ki se pojavljajo v Ameriki, slabo vplivale tudi na Nemčijo. Meseca januarja je namreč njena trgovinska bilanca po dolgih letih prvič izkazala znaten primanjkljaj, se pravi, da je Nemčija mnogo več uvozila iz tujine kot tja izvažala.

Toda podatki za februar so to črnogledost povsem razpršili. V tem mesecu je namreč Zapadna Nemčija uvozila iz inozemstva blaga za 2.410 milijonov mark (ena marka je vredna 150 lir), izvozila pa blaga za 2.950 milijonov. Prebitek znaša torej velikanski znesek 540 milijonov.

Zopetni dokaz, kako je Nemčija gospodarsko čvrsta. Če bi Amerika res zabredla v krizo, bi pa seveda potegnila za seboj tudi Zapadno Nemčijo.

ZELO DRAGA STVAR

Bližajoče se volitve v parlament bodo zelo mnogo stale italijansko ljudstvo. Notranji minister je izjavil, da bo vlada za vse priprave potrošila 15 milijard lir. Velike vsedržavne stranke bodo imele tudi velikanske izdatke, tako za lepake, proglase, brošure, desetisoče shodov, vozila itd. O Kršč. demokraciji pišejo, da bo imela ravno tako kot vlada 15 milijard stroškov, monarhistična stranka g. Laura 10, komunistična 8 in socialistična

5. Vse druge stranke seveda mnogo manj. Vsega skupaj pojde za volitve baje okrog 100 milijard lir.

ITALIJA IN JUGOSLAVIJA

Maršal Tito je, kot znano, že 16. marca ugovarjal izgraditvi atomskih izstrelišč v Italiji, češ da bi mogla biti z njimi ogrožena varnost in nedotakljivost Jugoslavije, čez katero bi letele vodikove bombe. Izstreliščem se je pred dnevi tudi uradno uprl jugoslovanski veleposlanik v Rimu dr. Černej v posebni spomenici, ki jo je izročil zunanjemu ministru Pelli. Ta je pa jugoslovanski ugovor odbil trdeč, da Italija ne more dovoliti tujim državam vmešavanja v svojo vojaško politiko. Jugoslavija je v ostalem lahko prepričana, da ji od Italije ne preti nobena nevarnost.

MONARHIJA V ŠPANJI

Diktator Franco se je do danes dosledno upiral, da bi se kralji vrnili na španski prestol. Prejšnji teden se je pa odločil spremeniti svoje stališče. Poslal je svojo ženo na Portugalsko k princu Juanu Burbonskemu s pismom, v katerem mu priznava pravico do španske krone. Medtem ko drugod monarhijske zginjajo, pripravlja Franco, kot se zdi njeno obnovev v Španiji.

IZ SLOVENSKEGA JAVNEGA ŽIVLJENJA

Slovenci smo imeli doslej dve S.K.G.Z. (Slovenski kulturno-gospodarski zvezi), v katerih so bile združene razne prosvetne, gospodarske in druge organizacije bivše O.F. Ena zveza je bila v Trstu, druga v Gorici, v katero poslednjo so bili vključeni tudi pristaši iz Beneške Slovenije.

V nedeljo sta se zvezi spojili v enotno organizacijo pod istim imenom S.K.G.Z. Za predsednika je bil izvoljen dr. Jože Dekleva, podpredsednica je postala prof. Nežica Ko-

cijančič iz Gorice, drugi podpredsednik pa je Beneški Slovenec Izidor Predan.

NESREČNI IZGUBLJENCI

Še danes, 13 let po vojni, mnoge družine ne vedo o svojcih, kakšna usoda jih je doletela. Morda leže mrtvi pod zemljo, morda se pa sami še potikajo po svetu. Od časa do časa se ta in oni oglasi ali celo vrne domov. Iz Italije je skoraj 150.000 oseb, katerih usoda je neznana.

Za te nesrečne pogrešence je letošnji 30. marec proglašen za spominski dan, ko se bodo zanje obhajali po vseh cerkvah prošnji obredi.

VZHODNONEMŠKA REPUBLIKA

Za diplomatskega predstavnika Jugoslavije v Vzhodni Nemčiji je bil imenovan Mitja Vošnjak, dosedanji generalni konzul v Trstu. Za g. Vošnjaka, ki je bil povišan v poslanika, je dala vlada v vzhodnem Berlinu že uradni pristanek.

VSE ZA STRANKO

Misovci so postavili za poslanskega kandidata v Livornu Mussolinijevega vnuka Fabricija Ciana. Fabricij je sin dučejeve hčere Edde in nekdanjega zunanjega ministra Ciana, katerega je Mussolini ukazal ustreliti, ker je glasoval l. 1943 zoper njega.

Kljub temu je Fabricij ostal zvest fašist, in sicer tako zvest, da je šel na isto listo kandidatov s sodnikom Paglianijem, ki je obsodil njegovega očeta Galeazza Ciana na smrt!

ZBOROVANJE ZLOČINCEV

Pravosodni minister Indije g. Sampurnand je predložil zakonski načrt o preuredbi kaznilnic. Te naj bi kaznjence vzgojila v novega človeka, ne pa da mu vtisnejo za vse življenje pečat manjvrednosti. Minister je šel tako daleč, da je sklical v mesto Lucknow kongres vseh indijskih zločincev. Občina je sprejela v svojo godbo 8 tolovajev, 42 morilcev in 15 tatov, ki so ob veselih zvokih korakali v mestno hišo, kjer je župan slovesno otvoril zborovanje.

Gospodarstvo Amerike

Zadnje tedne se polšača nekaterih krogov v Združenih državah bojazen, da se deželi približuje po tolikih letih velike blaginje gospodarska kriza.

V dokaz navajajo naslednje številke: jeklarne in železarne so morale skrócić delo na 70 odstotkov svoje zmogljivosti in tudi pridelovanje nafte je nazadovalo. Število avtomobilov, katerih so lani izgotovili 5 milijonov 700 tisoč, bo letos padlo na 5 milijonov. V zadnjih 12 mesecih je tudi precej narasla množica brezposelnih: poskočila je od dveh na pet milijonov.

Toda ti pojavi ne vznemirjajo odgovornih ljudi Amerike hogsigavedi kako, ker menijo, da bodo v kratkem sami od sebe prešli. Bolnik bo okreval brez zdravniške pomoči.

V komunističnih deželah se marsikdo gospodarskih težav Amerike veseli, češ da se kapitalizem zapleta v zaporedne krize, katerim bo konec koncev moral neizbežno podleči. Tako sklepanje je pa zelo prenačljeno, za-

kaj gospodarska gradnja Združenih držav je neprimerno trdnjša, kot si ljudje mislijo.

Podpora brezposelnim

Najprej je treba vedeti, da prejema v Ameriki vsak brezposeln človek v prvih 7 mesecih podporo, ki znaša 30 dolarjev, to je 20.000 lir na teden ali 80.000 na mesec. Take plače ne zasluži v Sovjetski zvezi niti najboljši zaposleni delavec.

V nekaterih industrijah, na priliko v avtomobilskih, mislijo podporo brezposelnim toliko povišati, da bo domala enaka redni plači. Predsednik družbe United Automobile Workers je celo pozval podjetja, naj vprašanja brezposelnih ne rešujejo na ta način, da zmanjšajo število tedenskih ur, tako da bi moglo biti več ljudi zaposlenih, temveč naj delavce začasno odpuste iz službe s plačo, da bi mogli neko dobo počivati.

Tudi zastopniki ameriških delavskih sindikatov so prepričani, da so gospodarske težave v Združenih državah lečasne, da torej deželi ne grozi resna kriza.

Po svetu

Švica — Znanstveniki so odkrili pred kratkim tudi v švicarskih Alpah bogata ležišča urana, ki spada med najdragocenejše rude naše atomske dobe. Količino in vrednost radioaktivne gmote bodo ocenili že spomladi.

Združene države — Po objavljenih številkah potrošijo Američanke samo za lepote inje vsako leto nad milijardo dolarjev ali približno 630 milijard lir. Ogromno bogastvo, ki se namaže na ustnice, obrvi in lica, namesto da bi šlo v korist človeštva.

Kanada — V južnem Quebecu so našli nova ležišča zlate rude. Ljudi se je lotila prava vročica. V upanju, da bodo na lahko in hitro obogateli, so iskalec rude kljub ve-

likemu mrazu dobesedno preplavili področje.

Nemčija — Johann Ster je pred kratkim preстал velik strah. Ko je sedel ob robu ceste in pil pivo, se mu je iznenada približal od zadaj velik medved. Vse je pa za srečo gladko izteklo: kosmatinec je vzel Steru steklenico in jo izpraznil, nato je segel v torbo, kjer je našel še 5 steklenk in jih vse popil. Kadar ni bilo več pijače, je zabrundal in izginil med drevje.

Rusija — Največji in najtežji zvon, ki so ga ljudje kdaj ulili, se nahaja v Moskvi. Tehta 193 ton, a ni še nikoli zazvonil, ker se je poškodoval, še preden so ga dvignili na cerkveni stolp.

Listi po svetu — Odsek Organizacije združenih narodov UNESCO je objavil knjigo,

iz katere izhajajo, da se listi med ljudmi čedalje bolj širijo. V zadnjih 5 letih se je branje časopisja povečalo za 14 odstotkov.

Največ čitajo Angleži, saj si 60 odstotkov prebivalcev dnevno kupuje časnik, medtem ko čuti to potrebo v Ameriki le 34 odstotkov ali dobra tretjina ljudi. Dve državi, v katerih je že iz starodavnih časov tisk najbolj udomačen, sta Kitajska in Velika Britanija. Kitajci so poznali časnike že mnogo stoletij pred Kristusom, Angleži pa več kot 300 let.

Brez vsakih listov sta danes še dežela Jeruzalen na Arabskem polotoku in država Andora, ki leži v Pirenejskih planinah na meji med Francijo in Španijo. O Jugoslaviji zveemo iz knjige UNESCA, da ima 30 dnevnikov, 145 tednikov in 190 drugih periodičnih časopisov.

Sovjetska zveza — Ruskim raziskovalcem morij se je posrečilo naslikati dno Tihega oceana v globini 9960 metrov. To se je zgodilo pri otokih Kermadec. Da so žarki iz fotografske priprave lahko prodrli tako globoko, je bilo potrebno izvajati na vsak cm² plošče pritisk ene tone. Izum je izrednega pomena.

O dveh strujah v katolicizmu

Pred kratkim je izšel »Anuario Pontificio 1958« ali Papeški letopis za l. 1958, ki daje človeku edinstven vpogled v upravni stroj vesoljne Cerkve, raztezajoče se skoro po vseh deželah na zemlji.

Ob tej priliki je vodilni katoliški časopis Avstrije dunajska Die Furche priobčila zanimiv članek, ki ga hočemo navesti v glavnih črtah.

»Pregled izredne knjige«, pravi Die Furche, »nam dovoljuje ugotovitev, da se v osrednji upravi Cerkve in zlasti v njeni diplomatski službi načelo internacionalizma, v kolikor gre za osebno politiko, skoro nič ne upošteva«. V vrhovih cerkvene uprave imajo Italijani nekak monopol.

»Letopis zaznamuje v inozemstvu vsega 56 papeških zastopnikov, od teh 41 diplomatske prirode (nunciature in internunciature) in 15 brez diplomatskega značaja (apostolske delegacije). Pri tem se izkaže, da je med diplomatskimi predstojniki 36 oseb italijanske in samo pet druge narodnosti, in sicer: Amerikanec Mc Geough v Abesiniji, Amerikanec Münch v Nemčiji, Belgijec Fürstenberg na Japonskem, Irec Collins v Liberiji (Afrika) in Avstralec Knox v Indiji. Med nediplomatskimi predstavniki je 11 Italijanov in štirje Neitalijani.«

»Z izjemo msgr. Müncha v Nemčiji«, piše Die Furche, »so bila Neitalijanom poverjena le mesta manjšega političnega pomena za Cerkev, kot v Liberiji, Japonski in Indiji ali pa tam, kjer so se vlade izrecno izjavile zoper imenovanje Italijana, kot v Veliki Britaniji in Abesiniji. Če izvzamemo Bonn in London, nima torej nobeno predstavnitvo v Evropi, Severni in Južni Ameriki neitalijanskega predstojnika.«

»Prvi moderni papež«

»Isto velja«, nadaljuje Die Furche, »za osrednjo upravo v Rimu. Med stalnimi nameščenci na papeškem dvoru je samo en Neitalijan, Holanec Van Lierde. V državnem tajnistvu je vse osebje političnega odseka italijansko, v odseku za redne cerkvene zadeve je poleg 60 Italijanov zaposlenih le 12 Neitalijanov. Vsa finančna uprava je v izključno italijanskih rokah. Nižje osebje v papeški kuriji sestoji iz 300 oseb, od katerih jih je le 19 neitalijanske narodnosti.«

»Branitelji takih razmer, ki omogočajo Italijanom skoro izključen vpliv na osrednjo

upravo Cerkve, so naravno predvsem Italijani sami.« Enotnost delovanja papeške kurije je po njihovem najboljše zajamčena, ako pripadajo njeni člani enemu samemu narodu.

Pristaši internacionalistične struje ugovarjajo, da se enotnost delovanja da edino zagotoviti z enotnostjo katoliške verske miselnosti in ne s pripadnostjo enemu narodu. Ali ni čudno, da prepušča »ravno Cerkev, ki je po svoji naravi edina mednarodna in nadnarodna organizacija, svojo osrednjo upravo rokam enega samega naroda«, piše Die Furche, »medtem ko se svet naokoli v vse večji meri internacionalizira?«

Teh teženj naše dobe si nihče ni bolje v svesti kot ravno Pij XII. »Eugenio Pacelli je prvič v zgodovini dal zboru kardinalov že neitalijansko večino in izvršil s tem resnično revolucionarno dejanje, ki ga povišuje na mesto prvega modernega papeža. V svoji daljnovidnosti je začel v istem smislu reformirati tudi kurijo«. Da ni doslej dosegel več, je treba iskati vzroka v nemalih težavah, s katerimi mora računati pri svojem delu.

Hladna vojna med Vzhodom in Zapadom se ostri

(Nadaljevanje s 1. strani)

Položaj je potemtakem za Amerikance in Angleže izredno težak in zapleten, posebno pa zastran tega, ker bi se krajevni oboroženi spopadi mogli po nepremišljenosti kakega državnika spremeniti v splošno vojno ter pogrnati človeštvo v najstrašnejšo vseh nesreč.

POMANJKANJE ENOTNOSTI

Katastrofa bi bila tem pogubnejša, ker bi se bodoča vojna vodila z atomskimi bombami, s katerimi je, kot vemo, mogoče uničiti čez noč milijonska velemesta in iztrebiti z zemlje cele narode.

Take vojne se pa boje ravno tako zapadnjaki kot Rusi in zato eni in drugi žele, da bi se odpravilo vsaj atomsko vojskovanje. To je edina točka, v kateri sta si oba sovražna tabora edina. Zastran tega lahko rečemo, da se bodo komunisti in zapadnjaki na bodočem zborovanju, do katerega mora prej ali slej priti, zedinili samo v vprašanju atomskega razoroževanja.

Borba med nasprotniki se bo pa kljub te-

mu, čeravno z drugimi sredstvi, nadaljevala. Kar pri tem zapadu najbolj manjka, je složno in enotno gledanje na vprašanja naše dobe. Zapadnjaki stopajo pred mlade nekrščanske narode v imenu krščanske omike, a mnogi med njimi pri tem očitno kršijo dan za dnem načela krščanstva. Na ves glas govorijo o svobodi in demokraciji in o dostojanstvu človeške osebnosti, a drže istočasno tuja ljudstva v kolonialni odvisnosti, jim ne priuščajo politične samostojnosti, jim ne dajejo, da bi mogli kot enakopravni tovariši zapadnjakov izkoriščati naravna bogastva svoje domovine, temveč hlepe le za tem, kako bi se polastili njihovega petroleja in njihovih rud ter pri tem uporabljali domačine le kot slabo plačano delovno silo.

Vrhovno načelo in gibalno teh zapadnjakov ni krščanstvo, ampak le težnja po dobičku in oblasti. Da s tako »krščansko« kulturo ne bodo premagali Sovjetske zveze, je več kot jasno. S tako politiko le sami utirajo pot komunizmu.

Dopisi v Tržaškem

TRŽAŠKI POKRAJINSKI SVET

Prejšnji petek je pokrajinski svet zaključil razpravo o proračunu za tekoče leto. Pred glasovanjem je predsednik Gregoretti govoril tudi o vprašanjih, ki zadevajo slovensko manjšino na Tržaškem. Najprej je zavrnil očitke fašistov in republikancev, češ da pokrajina posveča večjo skrb slovenskim kot italijanskim šolam. Prof. Gregoretti je odvrnil, da so stroški za slovenske šole nekoliko večji, ker se nekateri zavodi nahajajo v zasebnih prostorih, za katere je treba plačevati najemnino. Prav zato je generalni komisariat nakazal pokrajini 300 milijonov, s katerimi bodo za omenjene slovenske zavode sezidali novo poslopje.

Predsednik Gregoretti je obenem odgovoril komunističnemu svetovalcu Šiškočiču, ki je na eni zadnjih sej zahteval, naj svet obsodi gonjo proti dvojezičnosti in enakopravnosti naše manjšine. Predsednik je dejal, da se za svoje pravice tržaški Slovenci nimajo danes ničesar bati, ker so njihove svoboščine zaščitene tudi v ustavi republike.

Odklonil je obenem sleherno razpravo o londonskem sporazumu, ker da sta za njegovo izvajanje odgovorni le sosedni vladi, ki sta v ta namen ustanovili posebno mešano komisijo. Da se preveč ne zameri desničarjem, pa je takoj pristavil, da izvajanje sporazuma nikakor ne sme ogražati italijanstva Trsta! Na koncu je sicer ponovil besede, ki jih je bil v Trstu izrekel predsednik Gronchi in ki pomenijo očitno obsodbo sleherne nacionalizma, vendar so zaradi zgornje pripombe zgubile velik del svojega pomena.

Proračun je bil sprejet z glasovi demokrastov in republikancev. Proti so glasovali komunisti in fašisti, slovenski svetovalci Grbec pa se je glasovanja vzdržal.

NABREŽINA

Na petkovi seji občinskega sveta so kratko razpravljali o prodaji zemljišč zasebnikom. Tako so v Štivanu odstopili Karlu Pericu 130 kv. m, Vladimiru Kocmanu pa 3350 kv. m zemlje. Cena je 380 lir za kv. meter. Odborili so tudi prodajo 818 kv. m zemljišča v Cerovljah, kjer si domačin Emil Legiša namerava sezidati hišo. Zemlja ga bo stala 250 lir za kv. meter. Odbornik Drago Legiša je sporočil, da je prefektura končno potrdila prodajo stare ceste iz Štivanja proti Tržiču. Pot bo kupila nova tovarna papirja, ki bo zanj plačala 2 milijona lir.

Svet je nato odobril več sklepov upravnega odbora, med drugim odstop okrog 20 tisoč kv. m zemljišča ob Timavu v Štivanu, kjer je država kmalu po vojni bila izvršila velika bonifikacijska dela. Država bo občini zato izplačala 1 milijon 300 tisoč lir.

O tujskem prometu

Odbornik Markovič je zatem imel daljše poročilo o tujskem prometu v Sosljanu in Devinu. Dejal je, da se občinska uprava dobro zaveda važnosti, ki jo ta gospodarska dejavnost predstavlja za občino, ter nato obrazložil vrsto ukrepov, ki jih je uprava sprejela v korist tujskega prometa. Tako je poskrbela, da so si zasebniki iz Devina in Sosljana končno lahko napeljali telefon v hiše; ojačena je bila javna razsvetljava, razširjena cesta iz Sosljana do tamkajšnjega pristanišča, v Devinu urejujejo greznične napra-

ve ter bodo v najkrajšem času povsem obnovili vodovodno omrežje. Izvršenih je bilo nadalje mnogo drobnih del, kot so novi nasadi, čiščenje in urejevanje cest, ki so bistvene važnosti za nadaljnji razvoj tujskega prometa. Uprava je končno uspela vzpostaviti začasno službo za odvažanje smeti, ki bi lahko že začela delovati, če bi lastniki raznih obratov pokazali večje razumevanje za to važno vprašanje.

Govornik je nato poudaril, da je treba v naših obalnih vaseh še mnogo narediti in da uprava že preučuje načrt za nova dela. Končno je omenil krajevno ustanovo za tujski promet. Za njeno ureditev bo občina v sporazumu z Uradom za turizem naprosila ministrstvo, naj proglasi ves obalni predel od Štivanja do Sv. Križa za tujskoprometno področje. Upati je, da bodo vse potrebne listine pripravljene še pred koncem leta.

Kaj je z misovskimi lepaki?

Svetovalac Kravanja je na koncu vprašal župana, ali je res, da je neki občinski uslužbenec lepil v Nabrežini lepake z napisom »No al bilinguismo« (Nočemo dvojezičnosti). Razglasi so, kot znano, pred kratkim vabili ljudi na fašistovsko zborovanje v Trstu, kjer je govoril predsednik misovcev De Marsanich. Župan je odgovoril, da je omenjene lepake res postavil občinski uslužbenec, ki je pa to naredil na ukaz občinskega tajnika. Pristavil je obenem, da župan o tem ni bil predhodno obveščen, ker bi sicer lepjenje preprečil. Ker tajnika tedaj ni bilo več na seji in nihče ni vedel, kam jo je uvrstil, je svet sklenil, naj upravni odbor uvede preiskavo ter naj o njej poroča na prihodnji seji.

ŠTEVILO VOLIVCEV

Konec prejšnjega tedna so občinske volilne komisije dokončno pregledale sezname volivcev. Na Tržaškem je v volilnih seznamih vpisanih 229 tisoč 603 oseb. V tržaški občini je 211.727 volivcev, v devinsko-nabrežinski 3.944, v dolinski 3.841, v zgonski 893, v repentaborski 409 in v miljski občini 8.789.

Za izvolitev enega poslanca je zato potrebnih od 33 do 34 tisoč glasov.

TEČAJ ZA NATAKARJE

Kot smo poročali, se na pobudo občinske uprave v kratkem prične v Sosljanu tečaj za natakarje in bariste. Udeležo se ga lahko fantje in dekleta od 14. do 25. leta starosti. Na tečaj bo sprejetih največ 30 oseb, trajal pa bo štiri mesece. Pouk bo v restavraciji Eden.

Kdor se za ta važna poklica zanima, naj se čimprej zgleda na županstvu v Nabrežini.

DOLINA

Kot smo zadnjič kratko poročali, je dolinski občinski svet prejšnji teden soglasno sprejel proračun za leto 1958, ki predvideva nekaj nad 172 milijonov izdatkov ter okrog

VOLILNA AGITACIJA

V sredo je generalni komisar Palamara klical sestanek županov in predstavnikov strank, da se pogovore o volilni agitaciji. Sklenjeno je bilo, da se zborovanja lahko prirede ob delavnikih od 11. do 13. ure ter od 16.30 do 22.30; ob nedeljah in praznikih pa od 10. do 13. ure ter od 16.30 do 22.30.

130 in pol milijona dohodkov, tako da znaša letošnji primanjkljaj nad 41 milijonov.

Od novih in pomembnejših del, ki jih uprava namerava izvesti, naj omenimo ustanovitve dveh zdravniških in zobotehničnih ambulant, gradnjo dvorane za kulturne prireditve ter javno tehtnico. Za ta dela so doočili skupno 9 milijonov 600 tisoč lir.

MAVHINJE

Po dolgem času lahko javnosti sporočimo veselo vest, da so prejšnji teden postavili v naši vasi javno telefonsko govornico. Nahaja se v gostilni g. Urđiha. Kako je bila potrebna, je razvidno že iz števila sedanjih telefonskih razgovorov. Vsi vaščani smo zelo hvaležni občinski upravi, da nam je s svojimi prizadevanji končno preskrbela telefon.

Ker se bližajo, kot upamo, toplejši dnevi, opozarjamo občinske može, naj od pokrajinske uprave izposlujejo, da se dokončno asfaltira naš vaški trg. Občina pa bi obenem lahko ta čas uredila občestne zidove ter ojačila javno razsvetljava, ki je na mnogih mestih zelo pomanjkljiva.

PRIJAVE VANONI

Davkoplačevalce ponovno opozarjamo, da 31. t. m. zapade rok za vlaganje prijav Vanoni. Da ne bo nepotrebne zgube časa, jim priporočamo, naj vzorec čimprej izpolnijo ter ga oddajo na finančni intendanci ali na županstvu.

MSGR. IVAN KRAMARIČ

V ponedeljek popoldne je po kratki boleznj izdihnil svojo dušo msgr. Ivan Kramarič. Približno mesec dni se je zdravil v tržaški bolnici, a ker se je njegovo stanje čedalje bolj slabšalo, so ga na praznik sv. Jožefa prepeljali na dom v Barkovljah, kjer mu je v ponedeljek srčna kap pretrgala nit življenja.

Pokojnik se je rodil leta 1892 v Radovici na Dolenjskem, dolgo let pa je bil župnik v Šempetru na Krasu. Leta 1945 se je preselil v Trst, kjer je bil pred 10 leti imenovan za kanonika stolnega kapitlja. Bil je tudi šolski nadzornik za verouk in katehet na gimnaziji.

Naj mu Bog da večni mir in pokoj!

KROZEK MLADIH IZOBRAZENECV - TRST

vabi na sestanek, ki bo v petek, 28. marca, ob 20.30 v Trstu, Ul. Commerciale 5/I. Na spredu je fotoreportaža ing. Mirana Pavlina

TRŽASKA V SLIKI IN BESEDI

Po predavanju pomenek o velikonočnem izletu.

PROSVETNO DRUŠTVO NA OPCINAH vabi na KONCERT, ki bo v nedeljo, 30. marca, ob 17. uri. V Prosvetni dvorani na Opčinah gostuje pevski zbor Ljubljanski Zvon.

SOLA GLASBENE MATICE V TRSTU

privedi v sredo, 2. aprila, ob 20.30 v dvorani na stadionu »Prvi maj« (Vrdelska cesta 7)

JAVEN NASTOP

Nastopijo gojenci za klavir, violino in klarinet, otroški godalni orkester in pevski zbor. Kot gostje nastopijo sopranistka Berginc Gojka, mezzosopranistka Bitenc Marija in baritonist Milič Danilo. — Vabila so na razpolago v pisarni Glasbene šole R. Manna 29/I. ter eno uro pred pričetkom predstave pri blagajni dvorane.

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI MESTNI SVET

Mestni svet je na zadnji seji v glavnem razpravljal o pravilniku za občinske uslužbenice ter o njihovem gospodarskem položaju.

Pred razpravo je podžupan obvestil svetovalec, da je uprava ATA pristala na pogajanja s predstavniki sindikatov, da se skuša rešiti spor, ki je nastal med delodajalci in delavci. Pogajanja se prično še ta teden na Uradu za delo.

Prof. Zuccalli se je nato poklonil spomenu ministra za javna dela Romite, ki je iznenada umrl pred nekaj dnevi. Za njim je v imenu upravnega odbora govoril še podžupan dr. Poterzio.

KULTURNE PRIREDITVE V GORICI

V dvorani na Placuti je bil 12. marca kulturni večer, na katerem je dr. Marija Kacin govorila o velikem Slovencev Janezu Evangelistu Kreku. Nato so recitali Župančičevo, Gradnikovo in Lovrenčičevo pesem, ki povečuje osebnost in delo dr. Kreka.

V presvetni dvorani na korzu Verdi je na praznik sv. Jožefa ponovno nastopilo SNG iz Trsta. Izvajalo je mladinsko pravljico Rdečo kapico.

RAZDELITEV ODLIKOVANJ

Na praznik sv. Jožefa so na sedežu Trgovinske zbornice slovesno razdelili 25 zlatih svetinj in diplom 16 zaslužnim delavcem, ki so bili zaposleni pri kakem podjetju več kot 30 let. Šest odlikovanj so razdelili med trgovska, industrijska ter obrtniška podjetja za 50-letno, oziroma 25-letno službovanje, trem pa zato, ker so svoja podjetja v zadnjem času tako izboljšali, da ima od tega korist vse prebivalstvo.

Ob tej priliki so 6 podjetjem v pokrajini izročili nagrade, ker so od 1. septembra do 31. decembra 1957 nakupila nove sodobne stroje.

Med zaslužnimi delavci je nekaj nagrajenecv tudi Slovencev: tako na primer Avgust Furlan in Jakob Požar, ki sta zaposlena v ržiških ladjedelnicah, in Rudolf Lutman ter Karel Legiša, ki sta nameščena pri goriškem podjetju G. Brumschweiler že od 1922. leta.

POMEMBNO JAVNO DELO

Pred nekaj dnevi so začeli graditi pri mostu IX. avgusta nasip, ki bo zadrževal vodo Soce in jo spravljal v namakalni prekop Konzorecija za namakanje gradiško-krminskega polja. Obenem bodo zgradili električno centralo. Stroški za to javno delo znašajo nad dve milijardi lir.

SOLKANSKO POLJE

S prelepega Solkanskega polja se tedaj oglašamo, kadar nam kaj posebnega leži na duši. Danes hočemo v prvi vrsti poudariti nujno potrebo po čimprejšnji popravili naših poti, zlasti ulice Brigata Etna in Scogli. Ob deževnih dneh je posebno Brigata Etna polna luž, tako da je pešcem kar gorje, ko privozi mimo avtomobil.

Potrebno je tudi, da se čimprej napelje voda v vse hiše na Solkanskem polju, kjer je še ni, zlasti v ulici Scogli, kar nam je bilo že davno obljubljeno.

VOLILNA BORBA NA GORIŠKEM

Predpreteklo nedeljo je senator Spallino imel v bivšem slovenskem Trgovskem domu velični govor in s tem otvoril predvolilno borbo za Kršč. demokracijo.

V nedeljo pa je za isto stranko govoril notranji minister Tambroni. Nastopil je v nabitno polni dvorani gledališča Verdi. Za komuniste pa je isti dan govoril pokrajinski svetovalec Polletto.

IZ ŠTANDREŽA

Na praznik sv. Jožefa sta si v naši cerkvi obljubila večno zvestobo gdč. Štefanija Lutman in g. Franc Hoban. Oba sta navdušena pevca, zato je bila njuna poroka za vse vaščane vesel dogodek. Novoporočencema želimo vsi štandrežci obilo božjega blagoslova in veselja na njuni novi življenjski poti.

Tem željam se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

V petek smo ob obilni udeležbi vaščanov in okoličanov pokopali domačina M. Kulota, ki se je na Jožefovo smrtno ponesrečil pri podvozu v Podgori, kjer se je z motornim vozilom zaletel ob zid. Pokojnik je bil splošno spoštovan in priljubljen. Zato mu je štandrežki pevski zbor zapel dve prelepi žalostinki pred domom žalosti in ob grebu. Plemenitemu pokojniku naj sveti večna luč. Užalosteni družini izrekamo globoko sožalje.

IZ SOVODENJ

V ponedeljek prejšnjega tedna je prišel v Sovodnje nadzornik poštnega ravnateljstva iz Vidma ter si ogledal prostore, ki jih je občina določila za poštni urad. Nadzornik je ugotovil, da prostori ustrezajo svojemu namenu. Sedaj je treba še nekaj časa počakati, da v Rimu rešijo prošnjo za otvoritev poštnega urada v Sovodnjah. Nato bo pošta začela v zadovoljstvo občanov delovati. Ni treba poudarjati, kako potreben je samostojni poštni urad v Sovodnjah. Saj bo tako tudi rešeno vprašanje rednega dostavljanja pošte, zlasti našim Vrhovcem, ki so se nad dodanašnjim stanjem hudo pritoževali.

V sredo preteklega tedna je novi odbor naše kmečke blagajne imel prvo redno sejo. Za predsednika je bil izvoljen g. Mirko Hmeljak, za podpredsednika pa g. Franc Florenin.

IZ KRMINA

Pred kratkim je bil v Krminu občni zbor Konzorecija za obrambo proti toči. Udeležil se ga je tudi števerjanski župan g. Podveršič.

Predsednik je v poročilu poudaril, da je konzorcij s svojo dobro organizirano mrežo raketnih postaj večkrat rešil kmečki pridelek; tako je bilo v letu 1957 in prej. Razni govorniki so člane pozivali, naj še naprej vztrajajo v vrstah konzorecija, saj bo prišel čas, ko se bodo morali v konzorcij vpisati vsi kmetovalci na Goriškem. Tedaj bo konzorcij lahko še uspešneje branil kmečki pridelek kot doslej. Zborovalci so končno pozvali vse občine, ki se doslej še niso včlanile, naj to store čimprej.

Pred kratkim se je večja skupina jugoslovanskih kmetijskih strokovnjakov na povratku iz Verone, kjer si je ogledala mednarodni kmetijski velesejem, ustavila tudi v našem mestu. Ogledala si je znano posestvo

Satsa v Angoristu. Jugoslovanske goste je spremljal odposlanec goriškega Kmetijskega nadzorništva dr. Ivan Verbi. Gostje so obiskali vzorne vinograde, sadovnjake in hleve. Z velikim zanimanjem so si ogledali tudi konjušnico grofov Miani, ki imajo več čistokrvnih plemenskih konj. Uprava posestva je jugoslovanskim gostom priredila tudi zakusko.

IZ PLEŠIVEGA

V ponedeljek preteklega tedna so obmejni oblastva slovesno otvorila dvostranski prehod na Plešivem, in sicer na cesti, ki je bila od leta 1947 zaprta. Obmejni stražniki so si izmenjali napitnice in priložnostna darila. Z novim prehodom ne bo treba precejšnjemu številu posebno jugoslovanskih kmetovalcev, ki imajo posestva na Prevalu, delati velikega ovinka čez Ceglo, a tudi za briške kmetovalce, ki so v Italiji, je prehod zelo koristen.

IZ ŠTMAVRA

V bližini naše vasi imamo, kot znano, kamnolom.

V njem so rezali marmor pisane rjave barve, ki so ga izvažali v Egipt. V kratkem je zaslovel in bil cenjen celo bolj kot nabrežinski in kararski. Z deli v kamnolomu so pričeli l. 1939. Zaradi vojne so jih prekinili in niso več obnovili.

Pred kratkim pa so prišli v našo vas zastopniki podjetja ter sklenili kamnolom spraviti v obrat. Ker je naša vas revna, upamo, da bodo vaščani mogli nekaj prislужiti vsaj z napornim delom v kamnolomu.

Mestna uprava bo v ta namen zgradila novo cesto. Od kmetov bo odkupila precej zemljišča. Lastniki pa niso nič kaj zadovoljni s ponujeno ceno. Tudi nam se zdi 40 lir za kv. meter premalo, zato bi bilo prav, da bi bila občina do naših kmetovalcev širokosrčna ter jim odkupila zemljišče po zares spodobni ceni.

NOVI UPRAVITELJI

KMEČKIH BOLNIŠKIH BLAGAJN

Nedavno tega so bile na Goriškem volitve nove uprave kmečkih bolniških blagajn. V Gorici in v 6 drugih občinah je zmagala lista Društva neposrednih obdelovalcev zemlje, v Tržiču sta si odborniška mesta razdelili na pol lista neposrednih obdelovalcev in lista Vsedržavne kmečke zveze, ki velja kot komunistična; v Gradiški pa je zmagala Vsedržavna kmečka zveza. Volitve v bolniške blagajne v še nekaterih občinah so se zaključile v nedeljo.

NOV ZDRAVNIK

Na vseučilišču v Turinu je pred kratkim dosegel čast doktorja medicine g. Eržen Jože, ki je doma iz Idrije. Novemu doktorju čestitamo vsi prijatelji in znanci. Voščilom se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

ZAHVALA

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so mi na kateri koli način pomagali za časa bolezni mojega soproga in z menoj sočustvovali ob njegovi smrti, naj gre moja srčna zahvala. Prav posebno se zahvaljujem darovalcem cvetja, g. župniku in g. kaplanu za tolažilne besede, primariju dr. Vrtovcu, družini Komjančevi, zlasti gdč. Justini, ki mi je bila v pomoč in tolažbo v najtežjih trenutkih.

Vsem Bog plačaj!

Fani Pintar

Števerjan, 27. marca 1958

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Med desetimi čisto slovenskimi občinami, ki leže za Čedadom in Tarčentom, je šempetrška največja. Čitateljem Novega lista je znano, da imamo že več let v Šempetru učiteljišče, ki ga sedaj obiskuje 166 dijakinj in le 24 dijakov. Po dovršenih šolah mladi učitelji le težko dobe zaposlitev. Od tega zavoda imajo Beneški Slovenci večjo škodo kot korist, saj skušajo v njem izruti naši slovenski mladini na vso silo ljubezen do materinega jezika, narodnih navad in ljudskih običajev. Zavod ima torej v glavnem raznarodovalne cilje. Isto velja tudi za nižjo srednjo šolo, na kateri je vpisanih 352 dijakov, in sicer 225 fantov ter 127 deklet. Od teh jih je 110 iz Šempetra, 62 iz Podbonesca in 50 iz Šentle-narta; ostali so iz drugih vasi.

Če pomislimo, da so v vsej Beneški Sloveniji povsem italijanske ljudske šole in otroški vrtci in da so, kar je najbolj žalostno, v kar 45 čisto slovenskih vaseh nastavljeni dušni pastirji, ki ne znajo in nočejo znati slovenskega jezika, vidimo, da ni v Evropi narodne manjšine, ki mora prenašati toliko raznarodovalno silo kot Beneški Slovenci.

V letu 1957 je bilo v naši občini 45 rojstev, 16 naših mater pa je rodilo izven občine. Skupno smo torej imeli 61 rojstev, in sicer 34 dečkov in 17 deklic. Lani je umrlo skupno 42 prebivalcev naše občine (24 moških in 16 žensk). V občino se je priselilo 83 oseb, izselilo pa 145. Dne 31. decembra je občina imela 4.416 prebivalcev, od teh je 2.265 moških in 2.151 žensk. Število je v primeri s tistim iz leta 1956 naraslo za 43 duš.

Pred kratkim so po vseh nadiških občinah razdelili med kmetovalce po 50 do 100 kg koruze, ker jim je lanska spomladanska slana poškovala pridelek.

IZ KOZICE

Dne 26. februarja se je kot blisk razširila po vseh bližnjih vaseh žalostna vest, da se je v čedadski bolnici ubil naš 81-letni domačin Franc Petrussini. Nesrečni starček je v zadnjem času oslepel na obe oči in je bržkone zaradi te nesreče obupal ter skočil z drugega nadstropja bolnišnice ter ostal na mestu mrtev. Naj bo starčku dobri Stvarnik usmiljen sodnik.

IZ AHTENA

Zaradi poplav, ki jih ob vsakem večjem nalivu povzroča potok Malina, imajo naši kmetovalci ogromno škodo. Kot pravijo, je lani znašala desetine milijonov lir. To se dogaja več ali manj vsako leto. Zelo čudno je zato, da se oblastva prav nič ne zmenijo za bedo naših kmetovalcev in brezčutno gledajo, kako jim iz leta v leto propada pridelek njihovega krvavega napora. Nobeno javno delo ni morda tako nujno kot ureditev omenjenega potoka. Zato pričakujemo, da se bodo oblastva po tem opozorilu takoj zganila, saj ne more njihove dodanašnje brezvestne nemarnosti nihče več zagovarjati.

IZ FOJDE

Pred nekaj leti so v Čampeju zgradili precej veliko opekarno, ki je kmalu našla svoj

trg in so jo zato pred nedavnim razširili. Tako je danes v njej zaposlenih okoli 200 delavcev. Podjetje dobro uspeva, a delavstvo ni zadovoljno. Njegove pritožbe so, kakor smo zvedeli, popolnoma upravičene, ker jih podjetje slabo in neredno plačuje.

Lastniki so delavcem dolžni že precejšnje vsote, tako da se ti morajo kljub napornemu delu drugod zadolževati, če hočejo živeti. Zadrževati delavcem zaslužen plačilo pa je po katekizmu vnebovpijoč greh, ki je tudi na podlagi zakona kazniv. Zaradi tega je pri tem podjetju zaposlenih le malo domačinov, ki so raje odšli v tujino, kjer je delo sicer trde, a je redno plačano, tako da so njihove družine boljše preskrbljene. Upamo, da bodo oblastva zadevo čimprej temeljito preiskala in grdo ter kaznivo izkoriščevanje delavcev takoj odstranila.

IZ OVČJE VESI

Dolga zima nam je navadno omogočila precejšen zaslužek, saj so bili smučarji in ljubitelji ostalih zimskih športov naši stalni gostje. Letos pa je vse mrtvo. Veliki hotel Zajzera je že dolgo zaprt in ne bo služil več tujcem, ker ga nameravajo spremeniti v počitniški dom za sirote mornarjev, za katere skrbi neka ustanova iz Benetk. Vrh tega imamo pravdo za služnostne pravice na državnih gozdovih, zaradi katere je naša vas tako prizadeta kot nobena v Kanalski dolini. Zato lahko upravičeno trdimo, da je naše gospodarsko stanje slabo. V posebno težkem položaju se nahajajo zlasti furlanski priseljenci, ki so kupili posestva od Ustanove treh Benečij (Ente Tre Venezie) in ki morajo zemljo še plačevati. Večina teh je prisiljena oditi v tujino, zlasti v Francijo in Švico.

27

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Sledili so veličastni sprejemi v Budimpešti, uporniki iz leta 1848 so bili pomiloščeni in vrnjena so jim bila zaplenjena posestva. Vse te ukrepe so Madžari upravičeno pripisovali vplivu cesarice.

Dunajski krogi so pod pritiskom matere Zofije začeli tiho gonjo proti cesarici in njenim ogrskim težnjam. Dvorno damo Ferenczyjevo so postavili celo pod policijsko nadzorstvo.

Kljub vsem oviram je pa šel zgodovinski razvoj svojo pot, ker se je medtem nespretna avstrijska diplomacija zapletla v spor s Prusijo.

Avstrijsko prvenstvo v nemških kneževinah se je z nastopom železnega kanclerja Bismarcka začelo rušiti. Zveza med Nemčijo in Italijo proti Avstriji je že bila sklenjena. Nevarnost, da se bo morala monarhija boriti na dveh frontah, je bila večini jasna. Cesar je pač pod vplivom ministra grofa Morica Esterhazyja delal zunanjo politiko, ki je nujno vodila v spor z obema sosedoma. Odslovil je italijanskega pooblaščenca La Marmorosa, ki se je prišel pogajati za odstop Benečije. Niti ni sprejel pruske ponudbe, da bi Avstrija dobila prosto roko v Južni Nemčiji in celo Strasburg, če pristane na vojno proti

Franciji. Razen zunanjega ministra Mendorffa, so bili vsi ministri za vojno s Prusijo.

»Nesrečno roko imam«

Poleti l. 1866 je avstrijski glavni stan ukazal na tiho pripraviti mobilizacijo. Cesar je velel generalu Ludviku Benedeku, naj sprejme poveljstvo nad severno armado. Mož, ki si je z osebno hrabrostjo na italijanskih bojiščih pridobil najvišje časti, se je branil, češ naj ga raje pošljejo v Benečijo, kjer pozna vsako drevo, ne pa na Češko, kjer ne ve niti, kod tečejo reke. Nič ni pomagalo! Na južno bojišče je moral nadvojvoda Albrecht, proti Prusom pa, kjer je bila zmaga negotova, naj prodira s polki, opremljenimi s starim orožjem, Benedek. Zopet se je izkazalo, da cesar ni kos svoji nalogi.

Benedek je zgubil samozavest. Napredoval je z vojsko počasi in previdno, dokler mu niso vojni teoretiki na Dunaju ukazali, da mora takoj korakati nad Berlin.

Medtem so se pa že pruske čete od treh strani valile na Češko. Benedek se je utaboril pri Kraljevem gradu. Dve uri pred bitko je brzojavil cesarju: »Veličanstvo, brž sklenite mir, sicer bo polom«. Prišel je pa odgovor, da vojaška čast kaj takega ne dovoljuje.

Zaradi te »časti« so morali avstrijski bataljoni z bajoneti napasti Pruse, ki so z modernimi puškami postrelili dve tretjini avstrijske vojske. Sovražniku se je odprla pot na Dunaj. Meščani, ki se v svoji dunajski dobrušnosti niso odrekli sprehtom proti gostilnam na gričevju Kahlenberga, so nekega jutra opazili pruske stražne ognje na obzorju.

Dvor je že pripravljal beg v Budimpešto. Tedaj pa je cesar moral že skleniti mir s Prusi in jim prepustiti vodstvo v Nemčiji ter Benečijo izročiti Italiji.

Ko so se zadnje avstrijske čete umikale iz Roviga, so pognale v zrak velikanska skladišča smodnika. Grom se je razlegnil po vsej gornji Italiji in celo v Švico. Kakor da je bila to salva na grobu stoletnega nemško-avstrijskega gospostva nad južnimi deželami.

Še nekaj se je Francu Jožefu zdelo potrebno: poiskati krivca za novi poraz njegove rmaste politike. Nekaj dni po sklenjenem miru je izšel v dunajskem Uradnem listu ukaz, da se Benedek degradira, ker je on kriv poraza; »cesarska milost pa določa, da ne pride pred vojno sodišče, ker je duševno omejen«. Skrivaj so izsilili od junaškega generala še podpis, da ne bo izdal, kako je sam cesar zakrivil vso nesrečo. Mož je res petnajst let molčal. Na smrtni postelji je izrazil samo željo, naj ga ne pokopljejo v vojaški obleki in naj vse njegove papirje sežgejo.

Z njim je šla v grob tajnost cesarjeve ne-sposobnosti. Absolutist na prestolu je pa samo vzdihnil: »Imam nesrečno roko«.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Spacalova razstava

V galeriji Casanuova so odprli te dni samostojno razstavo slikarja Lojzeta Spacala. Kot znano, bo Spacal v kratkem razstavljal v Milanu in Rimu, povabljen pa je bil tudi na beneško biennialo. Pred temi in drugimi razstavami, ki jih bo v kratkem pridelil tudi v Zahodni Nemčiji, je hotel doma pokazati svoja najnovejša dela. Razstavil je 16 oljnatih slik, 8 črno-belih in barvnih lesorezov, dve vrezljani in barvani plošči ter nekaj del uporabne umetnosti (dekorativne panoje in mizne ploščice).

Ni še dolgo, kar smo videli zadnjo Spacalovo razstavo v Trstu, vendar sedanja dokazuje, da je prevladal Spacal od takrat precejšnjo pot. Predvsem je motivno razširil svoj umetniški svet. Motivov ne išče več samo na Krasu in v mestu. Na razstavi ima štiri slike z makedonskimi motivi («Spomini na Makedonijo», «Malo svetišče», «Odmevi z Ohridskega jezera» in «Orientalni bazar») ter eno sliko s pariškimi motivi («Lunapark v Parizu»). Ta snovna obogatitev je koristila njegovi umetnosti. Razgibala jo je in popestrila, četudi se tudi prej ni omejeval izključno na Kras in Istro. Toda s tem, da je zemljepisno raztegnil področje, na katerem išče svoje motive, je našel tudi nove, nepričakovane možnosti izraza tako grafično kot v barvah. Tako se mi zdijo ravno slike z makedonskimi snovmi med najboljšimi na razstavi, ne samo zato, ker so po motivih nove, ampak tudi zavoljo tega, ker je v njih našel nove slikarske rešitve v konstrukciji in barvi. Njegovi slikarski naravi je očitno makedonska pokrajina s svojimi žarkimi barvami in ostrimi obrisi zelo prijala, še bolj pa so ga pritegnile folklorne značilnosti pokrajine v obliki hiš, barvnih tonov zidov, raznih predmetov za domačo rabo itd. Vse to najdemo v njegovih slikah seveda ne fotografsko zvesto preneseno na platno, ampak v neki simfoniji barv, oblik in linij, kakor da je umetnik očaran vrzel na platno in vtis in nato še drugega, tretjega in še in še ter vse prekrvalil z občutkom sveže doživljenosti. Posebno močan vtis pa so napravile nanj starodavne bizantinske bazilike ob Ohridskem jezeru, ki so ga prevzele s svojo mistiko in s svojimi barvami, kar je izrazil na primer v sliki «Malo svetišče», pa tudi v «Spominu na Makedonijo». Te slike se odlikujejo tudi po novem barvnem bogastvu, ka-

kršnega doslej v Spacalovih oljnatih slikah nismo srečavali. Barve — temnorjava, nebesnomodra, oranžasta, pompejansko rdeča, zlata, so naravnost razkošne. Po mehkih, liričnih barvah pa se odlikuje »Lunapark v Parizu«. To je nedvomno ena najboljših slik na razstavi. Zelo lepe so tudi »Kraško dvorišče«, »Židovi na periferiji«, »Ribiška koča«, »Repentaborske hiše« in druge. Vse se odlikujejo po globokem poetičnem občutju, ki pa se seveda tistemu, kdor ne skuša razumeti modernega nepredmetnega slikarstva, le težko razodene.

Tudi v Spacalovih grafikah najdemo nove vrstne. Barvno so te grafike zadnjega časa bogatejše kot tiste iz prejšnjih let. Naravnost mojstrsko je znal izraziti hrapavost zidov kraških hiš ali rahlo nakodranost valčkov poletnega morja v »Solinah v avgustu«. Med črno-belimi grafikami je posebno prikupna »Ženska na Krasu«, podoba stare ženske s škafof na glavi.

Njegove vrezljane barvane plošče so tehnične mojstrovine, vendar pa ne govore tako neposredno gledalcu kakor oljnat podobe in grafike, mogoče prav zaradi zamotane tehnike in truda, ki se skrivata v njih. Hitreje očarajo gledalca dekorativni panoji »Majhno pristanišče«, »Komedijantski vozovi na periferiji« in »Katedrala«. Posebno lepa je plošča »Majhno pristanišče«, v kateri je v polni meri uveljavil čudoviti dekorativni element, kot ga predstavljajo razvešene ribiške mreže. Z njimi je ustvaril pravo simfonijo barv in linij.

Nekaj novega in posebnega predstavljajo salonske mizne plošče, na površino katerih so s fotografskim postopkom prenešene nekatere njegove že znane grafike v povečanem obsegu. Misel je zelo zanimiva in njena uresničitev nadvse posrečena. Ne dvomimo, da bo naletela na ugoden odmev pri občinstvu.

Razstava bo dprta do sobote (29. t. m.) zvečer. **M. Z.**

* V Moskvi se je začel 18. t. m. mednarodni glasbeni festival. Odprli so ga z mednarodnim pianističnim in violinističnim tekmovanjem, ki se ga udeležujejo mladi glasbeniki iz 23 držav.

KULTURNE VESTI

* Dne 20. marca je bila v Sulmoni glavna proslava dvatisočletnice rojstva latinskega pesnika Ovidija. Udeležil se je tudi ministrski predsednik Zoli, pa tudi romunski veleposlanik, ker je Ovidij, kot znano, prebil zadnja leta življenja v pregnanstvu na obali sedanje Romunije.

* V Italijo je prispelo češkoslovaško kulturno odposlanstvo, ki ga sestavljajo pesnika Vitezslav Nezval in Ladislav Fikar ter pisatelja Jan Očenašek in Žužka Žguriška. V Italiji bo ostalo 14 dni in se sestalo z italijanskimi pisatelji.

* Letošnji »Florentinski glasbeni maj« bodo odprli 9. maja z Rossinijevo opero »Ženska in jezera«. Zaključen bo 6. julija.

* Znameniti judovski filozof in pisatelj Martin Buber je dopolnil pred kratkim osemdeset let. Pod Hitlerjem je moral zbežati iz Nemčije, zdaj pa živi z ženo in odvedlo hčerko v skromni hišici v jeruzalemskem predmestju Talbich, od koder ima razgled na razvaline nekdanjega Jeruzalema. Buber je napisal veliko število versko-filozofskih del, v katerih tudi z etičnimi razlogi utemeljuje ustanovitev samostojne judovske države Izrael.

* V Jugoslaviji se mudi zadnji čas kulturno odposlanstvo Ljudske republike Kitajske. Obiskalo je tudi Slovenijo in se sestalo s predstavniki slovenskih kulturnih delavcev.

ZADRUŽNI LEKSIKON

V Zagrebu je izšel Zadržni leksikon FLRJ, ki je prvo delo te vrste v Jugoslaviji. Na 840 straneh obdeluje vse pojave in stanje združništva v državi. Pri razpravah o razvoju združništva v Sloveniji so omenjene tudi zadržge v Posočju, ki so jih ustanovljale po prvi svetovni vojni goriške zadržne zveze. Orisano je tudi delo slovenskih zadržnikov Vošnjakov, Kristana in prvaka J. Ev. Kreka; vendar je čudno, da je temu odmerjenega le pol stolpca. Na splošno je Slovenija nasproti Hrvaški bolj mačehovsko obdelana.

VSEBINE, IV. ZVEZEK

Te dni so izšle Jevnikarjeve Vsebine slovenskih leposlovnih del, IV. zvezek. S to knjigo so Vsebine zaključene in tako je podana vsebina in ocena vseh slovenskih pomembnejših del od Linhartarja do današnjih dni. Dobe se v tržaških slovenskih knjigarnah (cena 700 lir).

Oceno bomo prinesli v eni prihodnjih števil.

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

9

Drugi smo molčali. Tedaj je spet zaropotal zapah na vratih. Vstopil je agent, ki je bil prej spremljal onadva, in pozvanjajoč s ključmi prišel k pogradu, kjer je ležal pretepeni fant. Molče in z nasmehom ga je gledal. Bil je človek nedoločene starosti in velikega, bledega obraza s plavimi brčicami. Tako je stal nekaj minut in ga opazoval. Fant ni prenehal stokati. Morda ga ni niti opazil. Oni se je nato obrnil in odšel ter spet zapahnil vrata.

»Kdo pa je?« sem vprašal možička.

»Paznik, ki ima nočno službo. Je malo tako«, si je pokazal na čelo.

Spet sem legel in si potegnil plašč čez glavo, toda še dvakrat ali trikrat me je prebudil hrup na hodniku in treskanje zapahov, vendar pa niso nikogar več tako privlekli v celico.

Proti jutru je postalo mraz, da nismo mogli spati. Ljudje so se stokajoče obračali na trdem pogradu. Tupatam je kdo sedel in si začel tretji premrle noge ali pa brskati po žepih za cigareto, ki je ni bilo.

Tako smo dočakali jutro. Kar nekam odleglo nam je, ko je odletel zapah in se je začelo spet romanje na stranišče. Prinesli so tudi vedro z nečim, čemur so rekli kava, in košaro kruha. Tekočina pa je bila vsaj topla. Tudi tokrat so se moški bolj prerivali okrog kotla kot ženske. Vrata Cvetličnjaka so bila odprta. Neko dekle je prišlo vprašat, če je kakšen medicinec med nami moškimi. Nobenega ni bilo, vendar se je nekdo javil, ki se je nekoliko razumel na rane. Na pogradu je ležalo mlado dekle na trebuhu. Bila je Olga. Tovarišice so ji previdno slačile hlačke, ki so se sprijele na razbičano in okrvavljeno meso. Dekle je le tupatam rahlo vzdihnilo, kadar so neprevidno potegnile. Ena izmed njih ji je s

pinceto za obrvi počasi vlekla nitke blaga iz zateklih ran. Naš tovariš, ki bi bil rad pomagal, je potegnil iz žepa škatlico nekakega mazila za rane in jo izročil dekletu, da so ji namazala rane. Kmalu nato je bila Olga spet na nogah. Malo trdo je hodila, a drugače je bila živa in vedra kakor vedno. Dekleta so jo kar zavidale za njen pogum in na tistem jo je najbrž tudi marsikdo med nami moškimi. Sicer pa ni bila edina med stanovalkami Cvetličnjaka pretepena. Počasi sem se spoznal z nekaterimi ženskami iz Cvetličnjaka in skoro vsaka mi je povedala, da so tudi njo preteпали pri zasliševanju. Le težko sem si predstavljal, kako so agentje, skoro sami mladi fantje dvaindvajsetih, trindvajsetih let in največ študentje ter še pobožni povrh, kot bi človek lahko sklepal iz organizacij, iz katerih se je večina rekrutirala, preteпали ta dekleta. Pravile so, da so jih upognili čez mizo in medtem, ko sta jih dva držala, je tretji dvignil krilo in jo s palico ali bikovko udrihal po zadnji plati. Pri tem je radio na ves glas igral dunajske valčke in napeve. Seveda ni manjkalo perverznih opazk.

Tisto jutro sem nekako mimogrede slišal ime otroške negovalke Margonove, lepega temnolasega dekleta, ki so ga bili prejšnji dan pripeljali v Cvetličnjak in ponoči tudi pretepli med zaslišanjem, da je komaj hodila.

Kmalu po razdelitvi kave sta se spet izmenjala paznika. V podzemlju se je pojavil spet košeni Dolenjec od včeraj v škornjih. Eno prvih njegovih opravil to jutro je bilo, da je prišel v našo celico in brez vsakega vidnega povoda premlatil in obrcal ubogega Tržačana. Pretepal ga je z nekako naslado in strastjo, ne da bi se zmenil za njegovo obupno vpitje. Končno ga je pahnil na pograd in z zadovoljnim nasmehom odšel. Ne vem, kaj je imel proti njemu. Nam je zatrdil, da bo polomil vse kosti »temu prekletemu fašistu«. Stvar je bila precej nejasna, a pravzaprav se tudi ni nihče trudil, da bi ji prišel do dna. Čez kaka dva dni so Italijana odpeljali. Baje so ga poslali z izgonskim listom v Trst.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

IZBOR TRT ZA NAŠE KRAJE

Pred nekaj tedni je bil v Gorici sestanek vinogradniških in kletarskih izvedencev, ki so proučili sedanje stanje vinogradništva ter razpravljali o njegovi bodočnosti. Razgovarjali so se zlasti o sortah trt, ki so se do sedaj najbolj obnesle in katere kaže saditi tudi v bodoče. Prišli so do naslednjih zaključkov:

1. V brdnatih legah naj se goje bele sorte, in sicer zlasti tokajec. Temu naj sledijo sivi pinot, sauvignon, beli pinot (burgundec), rumena rebula (predvsem v sušnih legah), laški rizling, malvazija Ronchi in tramincec. Črne sorte gojimo v manjšem obsegu in v naslednjem redu: Glavna vrsta naj bo merlot, kateremu naj sledita cabernet in črni burgundec (pinot nero).

2. V ravninskih legah naj se goje predvsem črne sorte, in sicer zlasti merlot in cabernet. Od belih vrst naj bo glavna tokajec, dodatni pa sauvignon in sivi pinot.

3. V kraških legah naj se goje predvsem črne sorte, in sicer merlot in potem refošk z rdečim pecljem.

Kot podlaga za cepljenje pride v poštev za bolj suhe lege »riparia x berlandieri 420 A«, za vse ostale pa »riparia x berlandieri Kober 5 BB«.

KAKO DOBIŠ

DOBER HLEVSKI GNOJ?

Dober hlevski gnoj je temelj našega kmetijstva in primerno gnojilisce je prava zakladnica. Brez dobrega hlevskega gnoja ni niti rodovitnih njiv niti bogatih pridelkov.

Zato človeka kar boli sree, ko vidi po vaseh in na posameznih kmetijah, kako se nekateri prav nič ne brigajo, da bi doma pripravili čimveč in čimboljšega gnoja. Še vedno opaziš, kako tu in tam odteka gnojnica in se širi neprijeten smrad, kako kokoši in veter brskajo in sušijo gnoj, tako da od nje ga končno ostane le malovredna stelja, ki sploh ne more dati zemlji posebnih gnojilnih moči. Po naših vaseh je seveda tudi vse polno gospodarstev, kjer z gnojem pravilno ravnaajo, zato imajo tudi uspehe.

Kdor hoče imeti dober hlevski gnoj, mora imeti primerno gnojilisce. Ni ravno potrebno, da je iz betona, lahko je tudi izkopana jama, ki pa naj ima nepropustna tla in bodi tako urejena, da deževnica ne bo imela vanjo pristopa in da se iz nje ne bo odtekala gnojnica.

Na tako gnojilisce spravimo vsak dan iz hleva vse živalske odpadke in steljo ter vse skupaj dnevno steptamo. Kvarno je, če gnoj vsak dan raztrosimo po vsem gnojilšču. S tem bi ga brez potrebe zračili, tako da bi uhajal v zrak dušik, ki je pri hlevskem gnoju najbolj dragocen. Zato bomo dnevno količino skidanega gnoja spravili na čimmanjšo ploskev in ga steptali, tako da bo imel zrak čimmanj dostopa v notranjost kupa. V njem se razvije okoli 30 stopinj C toplote, ki pospešuje delovanje bakterij. Te razkrojijo rastlinske snovi (steljo) v črnico. Da zrak ne pride v notranjost kupa, še boljje prepričimo, če gnoj tu pa tam oblijemo z gnojnico. S tem pa ne smemo pretiravati: zmerne količine gnojnice pomagajo, da se kup stisne, velike pa se v zraku spremenijo v vodo, ogljikov dvokis in smrdeči amoniak. Zelo ko-

ristino je, če vrhu gnoja raztrosimo kakšno snov, ki veže nase dušik, da ne uhaja v zrak. V tem oziru so priporočljivi sadra ali mavce (gesso agricolo) in zmlati fosforiti, to je zmlata surova ruda, iz katere delajo superfosfat. Ni pa na mestu posipati gnoj z železno galico, žvepleno kislino ali s kalijevimi solmi, ker povzročajo te snovi spojine, ki ne koristijo rednemu kipenju-zorenju gnoja. Ko je kup gnoja dovolj visok, ga ponovno nekoliko polijemo z gnojnico, takoj zatem pa pokrijemo s ped debelo plastjo zemlje, če mogoče z ilovico. Tako obdan gnoj bo dozorel v 4 do 5 mesecih.

KOPRIVE — IZBORNA PERUTNINSKA KRMA

Marsikatera kmečka gospodinja se je od svoje matere naučila, da poišče mlade koprive, jim odreže nežne vršičke in jih nato zreže med krmo za mlade piščančke. To se ponavlja iz roda v rod, a danes vemo, zakaj so koprive perutnini koristne: vsebujejo namreč različne vitamine, predvsem tiste iz skupine B in vitamina E ter K, ki pospešujejo in urejujejo telesni razvoj. Koprive učinkujejo še celo boljše kot deteljina moka.

Za krmo niso primerni le nežni vršički mladih kopriv, temveč vse koprive. Celih kopriv ne bomo seveda pokladali, temveč jih prej na tenko zdrobili, jih polili z malo vode — ali še boljše s posnetim mlekom — in premešali z otrobi ali s kakšno moko ter nudili perutnini v bolj suhem stanju.

KORUZA NA SVETU

Koruzo gojijo danes v vseh 5 delih sveta. Njen letni pridelek presega poldrugo milijardo stotov, od katerih odpade nad polovico na ZDA. Ostali predeli sveta pridelajo (v milijonih stotov): Evropa 200; Azija 190; Južna Amerika 110; Afrika 100.

Pridelek koruze v Rusiji ni znan, a se na

vsak način stalno viša: v letu 1957 so posejali s koruzo skoraj 4-krat toliko površino kot l. 1954, pridelek pa je zelo trpel zaradi suše. Za sedaj dobavlja Amerika Rusiji seme hibridne koruze, a Rusi se bodo gotovo v kratkem tudi v tem pogledu osamosvojili.

Večina pridelane koruze v Evropi, v ZDA in v Južni Ameriki služi za krmo živali, v Aziji in Afriki pa predvsem za človeško prehrano.

NAKAZILA IZSELJENCEV

V l. 1957 so italijanski izseljenci poslali v Italijo nekaj nad 187 milijonov dolarjev ali 116 milijard lir. Največ tega denarja pride iz Združenih držav, nato iz Kanade, Argentine in Venezuele; od evropskih držav pa iz Francije, Švice in Nemčije.

CENA MODRE GALICE

Ministrstvo je za modro galico določilo naslednje cene: čisto blago stane v tovarni 10.500 lir za 100 kg, to je cena ki velja za marec. V prihodnjih mesecih se cena dvigne za 200 lir na mesec, tako da bo aprila 10.700, maja 10.900 itd. V trgovini na drobno seveda ne veljajo te cene, ker ji je treba dodati 5% prometnega davka na galico (525 L), strošek za vrečo (224 L), prometni davek na vrečo (7 L), 1%, stroške za prevoz, usušek in skladišče, obresti vložnega kapitala in trgovčev dobiček. Tako pridemo do cene 12.000 lir za 100 kg ali kaj več. Cena je letos za več kot 50 lir na kg galice nižja od lanske, kar je posledica manjše cene bakru oziroma kotlovin, ki je padla za več kot za polovico.

ZEMLJIŠKE CENE

Po vsej Italiji se opaza nižanje cen zemljiške posesti. V primeri z l. 1956 so cene padle za okoli 10 do 15%, v brdnatih legah Emilije in Toskane pa še za več. Cene za mala posestva v bližini mest pa so nespremenjene. — Padee je treba pripisati velikiemu begu z dežele v mesta oziroma v industrijo, nadalje nižjim cenam kmetijskih pridelkov in dražji delovni sili.

Športni pregled

I. SLOVENSKI NAMIZNOTENISKI TURNIR V TRSTU

Včeraj so ljubitelji namiznoteniškega športa pristvovali začetnim tekmam I. slovenskega turnirja v Trstu. Tekmovanje se je začelo ob 20.15, in sicer v prostorih na stadionu Prvi maj.

Odveč je pojasnjevati potrebo takih tekmovanj. Ta ne nudijo samo razvedrila in pospešujejo družabnost, temveč tudi omogočajo, da se slovenski športniki medsebojno seznanjajo ter uveljavljajo. Res je, da smo v Trstu že imeli takšno slovensko namiznoteniško prireditev, a turnirja v pravem pomenu besede doslej ni bilo. Saj se je prvič zgodilo, da so se za tekme prijavili mnogi posamezniki in društva ter da so bile razpisane številne nagrade, ki so jih velikodušno poklonile tukajšnje trgovine in podjetja.

Na sporedu so tekmovanja ekip za prehodni pokal »Graphis« in turnir posameznikov.

Za tekme se je prijavilo 15 ekip iz naslednjih 8 društev: A. S. K. Simon Gregorčič iz Gorice, P. D. Skedenj (3 ekipe), P. D. Pregarc (3 ekipe), A. K. Jadran (2 ekipe), Društvo slovenskih srednješolcev (2 ekipe), Dijaški dom, P. D. Skamperle in Krožek mladih izobražencev (2 ekipe). Ker so si moštva po moči precej enakovredna, se več ekip upravičeno poteguje za prvo mesto.

Za turnir posameznikov so se vpisali najboljši igralci iz mesta in okolice. Izmed 25 lahko izsledimo tiste, ki po vsej verjetnosti lahko upajo na zmago. Največji favorit je gotovo Berce, ki spada med najboljše igralce v Italiji; nato sledijo Bajec, Merlak, Benedetič, Košuta E. in drugi. Orožja ne mislijo z lahkoto položiti niti Kovačič, Jurkič, Grbec, Sošič, Germani, Kljun, Tomšič in Valenčič.

SPORED TEKEM

Četrtek, 27. marca, ob 20.15: osmine finala turnirja ekip. **Petek, 28. marca, ob 20.15:** četrtine finala turnirja ekip in šestnajstine finala turnirja posameznikov. **Sobota, 29. marca, ob 20.15:** polfinale turnirja ekip in osmine ter četrtine finala turnirja posameznikov. **Nedelja, 30. marca, ob 14.30:** polfinale in finale turnirja posameznikov ter finale turnirja ekip, nato razdeljevanje nagrad.

SPORT PO SVETU

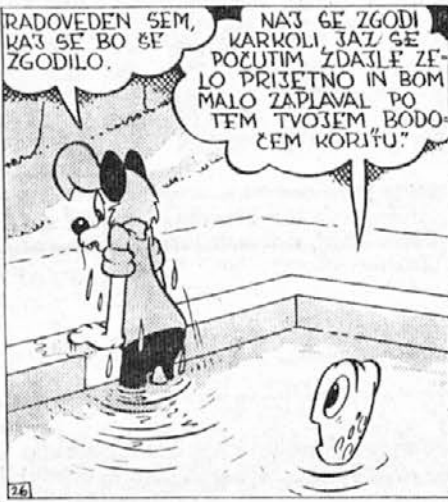
Nogomet. — V nedeljo je na Dunaju avstrijska reprezentanca tesno porazila (3:2) italijansko državno enajstorico. Gole so zabili Kozlicek, Körner in Buzek za Avstrijo, Petris in Firmani za Italijo. Po tej tekmi je lestvica za Mednarodni pokal naslednja: 1. Madžarska 12 točk (8 tekem), 2. Češka 11 (7), 3. Avstrija 11 (10), 4. Jugoslavija 7 (9), 5. Italija 3 (6) in 6. Švica 2 (6). Italija mora igrati še 4 tekme, in sicer proti Češki (2 tekmi), Madžarski in Švici; Jugoslavija pa se bo pomerila še s Švico.

Kolesarstvo. — Prva velika kolesarska dirka letošnje sezone Milano-Sanremo, ki velja tudi za nagrado Desgrange-Colombo, se je zaključila z zmago mladega Belgijca Rika Van Looya, ki je na cilju prehitel Španca Pobleta in Francoza Darrigade.

3
za
naše
n
a
i
m
l
a
i
š
e
T
r
u
b
a
d
u
r
j
i

NO, SEM TI REKEL ŽE SPET JE ZAČEL!
KOGA MISLIŠ? LAROTNIKA?! BEŽI, BEŽI, TA NE BI BIL TEGA ZMOŽEN!

RADOVEDEN SEM, KAŽ SE BO SE ZGODILO.
NAJ GE ZGODI KARKOLI, JAZ SE POČUTIM ZDAJŠE ZELO PRIJETNO IN BOM MALO ZAPLAVAL PO TFM TVOJEM BODOČEM KORIJU!

PRAV IMAŠ! ZDAJ SEM ŽE TAKO MOHER. PREIZKUSIL BOM SKAKALNICO! PAZI, DA NE SKOČIM NATE! NE BI SI RAD RAZBIL GLAVE, HI, HI!

ZVITOREPEC JE ELEGANTNO ZAPLAVAL PO ZRAKU...

...IN PRISTAL - NA LEDENI PLOSKI!

ZAJUĐENO JE STRMEL OKOLI SEBE. VISOK SNEG JE POKRIVAL DEŽELO IN MRAZ JE PRITISKAL DA SE KAR ŠKRIPALO...

OBLEKA MI ZMRUŽE! BRŽ MORAM V HIČO... TODA-KŽE ŽE TRDONJAŽE! SAŽ JE VENDAR SE PRAVKAR PIAVAL V BAZENU!

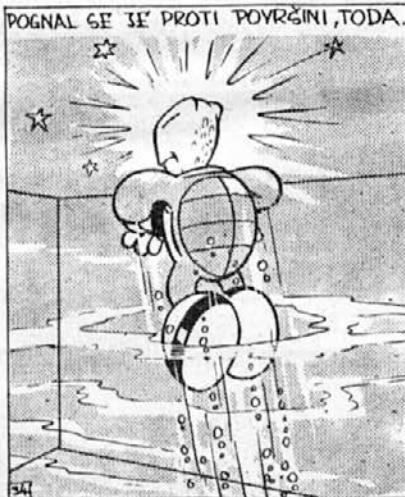

KO JE ZVITOREPEC SKOČIL, SE JE TRDONJA POTOPIL...

ŽUH, KAKO MI PRIZA KOPEL! VES DAN BI TAKOLE ČOFOTAL!... KAKO GLOBOK JE PRAVZAPRAV TA BAZENČEK?

ET, KAŽ JE PA ZDAJŠE VODA ŽE POSTALA LEDENOMRZLA! TO BO NAJBREŽ SPET ENA TISTI NEŠLANI ČAROVNIŽ BRŽ MORAM NA SUHO, DA NE OTRPNEM!

POGNAL GE SE PROTI POVRŠINI, TODA...

LED?! ŠMENTA, ZDAJ SEM PA UJET! ŽE MI ZVITOREPEC HITRO NE IZŠEKA LUJNJE, SE BO TA ŠALA KLAVRNO KONČALA ZAME.

ZVITOREPEC SE OPAZIL SVOJEGA PRIJATELJA...

POD LEDOM JE!!

Rumena kača - vladař sveta

26

E. Wallace - R. B.

»Dragi moj Joe, slabo bo.« je ponavljal Clifford in se sprehal z rokami v žepu po salonu. »Vsemu si ti vzrok... ti in tvoje trapaste misli. Vsak dan se eno zmisliš. Zdaj mi boš še pomagal!«
Jože Bray si je pri peči mencial oči, nevoljen, da mu Clifford krati lenobni počitek.

»He... kako si rekel... saj se mi vrti v glavi... nisem dobro razumel...«

»Sem rekel, da bo hudo in še precej; si razumel sedaj. Tisti tvoj Fing-Ho in tvoj dragi bratranec nekaj kuhata. Boš že videl kašo!«

Joe je nekaj godrnjal in odgriznil konec cigari.

»Prekleta ura.« je javkal, »ko sem stopil v to deželjo; tako dobro sem se imel v Kini. Ti si dober dečko, Cliff, toda malo zaletel. Moj Bog, ali je res treba toliko hrupa? Fing-Hoja sem imel

za pridnega otroka... zdaj pa..., na! Tako učen... saj me je precej stalo. Jaz nisem učen, znam komaj brati in pisati, pa sem postal bogat kot Krez... ali se ne reče tako?«

»Hm... če bi Krez živel, bi vse tvoje dohodke porabil samo za cigarete.«

»...saj sem rekel tjavdan. Toda pomisli... jaz iz dobre družine, belec, bogat kot Krez, znam komaj pismo napisati... on pa, Kitajec, zna grško, latinsko in kakih pet jezikov. Eh, takšno je življenje, zares smešno...«

Clifford si je sezuval čevlje in mu odgovarjal: »Smešno, seveda, če bi bili vsi tvojega kova. Dobro, da si ti edini svoje vrste. Si bral liste?«

»Da, da«, in je pokazal na kup razmetanih časnikov. »Spet so ubili dva misijonarja v Honanu... vedno revolucije tam doli in sami vojaki...«

»Prav; si pa tudi bral, kaj imajo tisti vojaki napisano na praparih? Pozdravljen, sin nebes! Razumeš, da se pojavlja nov oblastnik?«

Joe je odkimal.

»Kaj hočeš, Cliff, tistim otročajem ne gre dajati orožja v roke. Vedno kakšno zagodejo. Sicer pa, če misliš, da so naša podjetja v nevarnosti, se kar vrnem v Kino!«

TEDENSKI KOLEDARČEK

30. marca, **nedelja**: Oljčna nedelja, Angela
 31. marca, **ponedeljek**: Modest
 1. aprila, **torek**: Hugon
 2. aprila, **sreda**: Frančišek
 3. aprila, **četrtek**: Veliki četrtek, Rihard
 4. aprila, **petek**: Veliki petek, Izidor
 5. aprila, **sobota**: Velika sobota, Irena

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 26. marca 1958 si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	624—627 lir
avstrijski šiling	23,50—24,25 lir
100 dinarjev	78—83 lir
100 francoskih frankov	129—132 lir
funt šterling	1620—1690 lir
nemško marko	146—148 lir
pesos	13—15 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlato	712—714 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 30. marca, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 František Langer: »Iskra v pepelu«, igra v 5 dej. Igrajo člani Rad. odra; 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 31. marca, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Predavanje: »Velika noč — družinski praznik v Rimu«; 18.00 Dvorak: Simfonija št. 5 v e-molu, op. 95; 19.00 Vokalni tercet »Metuljček«; 19.15 Radijska univerza: Zemlja kot planet: »Razvoj vesoljstva — Zaključni pregled«; 22.00 Sportni komentar; 20.30 Giuseppe Verdi: »Othello«, lirična drama v 4 slikah; 21.05 cca: V 1. odmoru opere: Sodobna književnost in umetnost: Tone Svetina: »Lovčeva hči«, ocena Martin Jevnikar; 22.00 cca: V 2. odmoru opere: Raztreseno cvetje lirike: »Pesmi o davni mladosti«, ureja V. Beličič.

Torek, 1. aprila, ob: 11.30 Glasba po željah; 18.00 Boccherini: Sonata v C-duru za čelo in klavir; 18.30 Pisani balončki, radijski tehnik za najmlajše; 19.00 Simonitičevi, Pregljevi in Adamičevi samospevi — poje sopranistka Ileana Bratuž; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Postno predavanje: Janez Vodopivec: »Ljubi Boga z vsemi svojimi močmi«; 22.00 Obletnica tedna: »Pred 25. leti je Hitler postal diktator«.

»Ti boš kar tu ostal,« ga je spet zavrnil Lynne. »Za naše koncesije tam doli se nikar ne boj!« Razgrnil je na mizo velik zemljevid. Joe se je z zanimanjem približal. Lynne je razlagal: »Če se kaj zgodi v Honanu, še ne bo hudo... toda revolucionarno gibanje se bliža Yun-Nanu. Tu pa je nekaj spodaj! Vsi uporniški znaki na praporih nosijo znamenje »Bratske zveze«.

»Pa... vendar ne boš resno jemal tiste štiri norce?!«

»Da, da, štiri norce. Polastili so se že osmih pokrajin! Tvoj Fing-Ho nas lepo vleče za nos. Z zaslužki iz naših koncesij je ustanovil konkurenčno podjetje.«

»Saj sanjaš!«

»Sanjam? Pojdi, pojdi v London v Peking-House. Tam boš videl razkošno urejen glavni stan vladarja Fing-Hoja.«

Joe je ostal z odprtimi usti.

»Vladar?... Potem pa je norec in ga je treba zvezati!«

»Zato pa je treba denarja. Brezdeno denarja,« je poudaril Lynne. »Njemu se je posrečilo kupiti nekaj generalov. Sedaj pa namerava z njih pomočjo postaviti na noge veliko vojsko pod poveljstvom nekega majorja Spedwella, ki pozna Kinó do dna. Skušal bo vreči vlado in sam začeti novo dinastijo. Kako mu je tak drzen načrt šinil v glavo, kdo zna?«

Jože Bray se je nervozno premikal na naslanjaču ter se izogibal Lynnovemu pogledu. Ta pa je dobro opazil njegovo zadrego.

»Vsega si ti kriv,« je nenadoma zavpil in pomeril nanj s kazalcem.

»Slišiš, Cliff,« je javkal stari. »Včasih seveda smo govorili... veš, imam bujno domišljijo... kakšen romanopisec bi lahko postal...«

»Ste večkrat govorili o stvari?«

»Da... včasih. Kaj hočeš, hotel sem ga samo vzbuditi, da

Sreda, 2. aprila, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Zena in dom, obzornik za ženski svet; 18.00 Haydn: Koncert v Es-duru za trobento in orkester; 18.55 Vokalni kvintet »Zarja«; 19.15 Šola in vzgoja: prof. I. Theuerschuh: »Trpljenje in vstajenje v družini«; 21.00 Antonio G. Galeazzi: »Bogu podobni«, preludij v 2 delih. Igrajo člani Rad. odra.

Četrtek, 3. aprila, ob: 11.30 Brezobvezno — drobiž od vsepovsod in... Predavanje: »Ave Sanctum Oleum«; 18.00 Chopin: Sonata št. 2 v b-molu, op. 35; 18.30 Širimo obzorja: Znamke govore: Tone Penko: »Zdravilne rastline«; 18.50 Črnske duhovne pesmi; 19.15 Novela: Ivan Cankar: »Četrta postaja«; 21.00 Postno predavanje: Janez Vodopivec: »Križani Kristus, najpopolnejši vzgled ljubezni do Boga in do človeka«; 22.00 Ilustrirano predavanje: Jože Peterlin: »Slovo za srečanje«; 22.15 Cherubini: Requiem v c-molu; 23.05 Ravel: Pavane pour une infante defunte.

Petek, 4. aprila, ob: 11.30 Predavanje: Karlo Sancin: »Velikonočni čas je navdihnil skladatelje; 18.00 Ivan Mrak: »Proces«, velikonočni misterij v treh delih. Igrajo člani Rad. odra, nato Duhovne pesmi; 20.30 Bach: Pasijon po sv. Mateju.

Sobota, 5. aprila, ob: 11.30 Predavanje: »Gospodova žrtev in vstajenje v znanih podobah in kipih«, predava M. Pavlin; 15.15 Cajkovski: Labodje jezero, op. 20; 16.00 Novela: L. N. Tolstoj: »Svečka«; 17.00 Ravel: Le tombeau de Couperin; 18.00 Oddaja za najmlajše: Lojzka Peterlin: »Bele ovčke«. Igrajo člani Rad. odra; 19.15 Ilustrirano predavanje: Drago Stoka: »Velikonočni paberki po naši obali«; 21.00 Lope de Vega: »Prvi greh«, misterij v 3 delih. Igrajo člani Rad. odra.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 437: Pred mesecem dni sem vsadil grah v razorček, kamor sem raztrosil hlevskega gnoja. Vrhu sem potrosil tudi nekoliko superfosfata. Z začudenjem sem ugotovil, da je grah izkalil zeló na redko in da je ostalo zrnje izginilo. Vzdolž vseh razorčkov je opaziti vse polno lukenj, ki so jih naredili krti, voluharji ali bogve kdo. Kako naj ravnam pri drugi setvi, da se mi ne ponovi ista smola?

Odgovor: Sveži hlevski gnoj ni za grah, in sicer tudi zato ne, ker krt take prostore prav rad obišče in vse prevrta, da dobi različne črve in gliste, ki so v gnoju. Zato sadimo grah na površine, ki so bile prejšnje leto izdatno pognojene s hlevskim gnojem. To rodovitno zemljo pognojimo samo z umetnimi gnojili, in sicer takole: Razstavljeno seme potrosimo z navadnim pepelom in tudi s sajami, nato seme pokrijemo s tanko plastjo zemlje. Vrhu raz-

trosimo nekoliko superfosfata, kalijeve soli in žveplenokislega amoniaka ali še bolje apnena dušika in spet pokrijemo z zemljo. Saje in apneni dušik (calcio-cianamide) bosta pregnala miši, voluharje, bramorje in ščurke, da se ne bodo spravili na seme. Če zemljo pred setvijo še namočimo v petroleju, smo lahko prepričani, da bo setev izkalila 100%.

Zdravstveni kotichek**NEKAJ ODGOVOROV ZA TISTE, KI SE REDIJO**

Svetovno znani strokovnjak za zdravstvena vprašanja prof. Friderich Star je tako odgovoril na nekaj vprašanj, ki so mu jih novinarji postavili v zvezi z debelostjo:

Ali vpliva teža na dolgotrajnost našega življenja?

Nedvomno. Pri debeluharjih se življenjska doba skrajša skoraj za eno četrtino. Če se človek prične debeliti že v mladosti, je nevarnost še večja. Ugotovili so, da je pri mlajših debelih osebah umrljivost za 80% večja kot pri tistih, ki imajo normalno težo.

Ali so debeli ljudje izpostavljeni boleznim?

In še kako! Možnost, da debeli ljudje zbolijo, je 3 do 4-krat večja kot pri suhih. Pri operacijah pa je nevarnost za življenje do 4-krat večja.

Ali je tek merilo debelosti?

Seveda! Občutek lakote je glavni vzrok, da ljudje jedo. Debele osebe naj zaužijejo nekaj, kar manjša apetit. V poštev pridejo bonboni, skodelica mleka ali manjši košček peciva.

Ali je debelost dedna obremenitev?

Za to ni mnogo dokazov. Debelost povzročajo različni činitelji, proces pa je vedno enak. Brž ko pojemo nekaj več, kot je potrebno, že naredimo korak k debelosti. Ni nujno, da postane debeluh, kdor je imel debele starše. Če so v družini požeruhi, se bodo po njih zgledovali tudi otroci, česar pa ne moremo imenovati dedne bolezni.

Ali je mogoče zmanjšati debelost s telovadbo?

Da. Toda vedeti moramo tudi, da prekomerna telovadba, odnosno šport, sili organizem, da nadomesti izgubljen kalorije. Poizkusi na živalih so pokazali, da se apetit poveča zaradi gibanja. Za debeluharje pride torej v poštev samo umerjeno gibanje.

Ali tobak vpliva na apetit?

O tem mnogo pripovedujejo, toda dokazov ni. Ne glede na to pa se človek, ki preneha kaditi, spočetka zredi. Verjetno se mu zdi, da je hrana okusnejša in zato več je.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

bi postal nekaj velikega...«

Clifford je bruhnil v smeh:

»Ha, ha, zdi se mi, kot da že vidim tvojega Fing-Hoja na nebeškem prestolu kakor Napoleona! Ha, ha, ha!«

»Saj je bilo že dosti Napoleonov,« je skisano pristavil Joe.

»Dovolj, dovolj! Bomo že še govorili,« je vzkliknil Cliff in pogledal na uro. »Si že kdaj stikal za ptičjimi gnezdi?«

»Gnezdi?« je vesel skočil Joe s sedeža, da se je neprijetni razgovor zasukal na drugo plat. »Pa še kako sem jih znal najti kot mlad fant. Še danes bi jih šel iskat.«

»Dobro! Še nocoj bova stikala za nekim ptičem, zelenim ali rumenim. Rečem ti, da bo prav zabavno!«

Joe se je obupan sesedel.

XXI.

Tisto jutro je moral Štefan Narth v mesto z vlakom, ker se je bil avto nekaj pokvaril. Na postaji je kupil časnik. Na tretji strani je bilo z velikimi črkami natisnjeno: Bratovska zveza — vzrok kitajskih nemirov.

Naslov se mu je zdel nekam znan. Ni se mogel spomniti, kje ga je že slišal. Kitajska politika ga je pa zanimala le v toliko, v kolikor je lahko vplivala na bratrančeve milijone, ki bodo z božjo ali hudičevno pomočjo nekoč le padli v njegov žep.

Milijoni! Beseda, ki je čudežno vplivala na Narthovo srce. Kako priti do denarja, tega ni jemal preveč tenkovestno. Za denarne posle je imel vonj kot lovski pes. Njegove nasvete so pa drugi izrabljali. Sam zase je k takim poslom prišel prepočasi, ker je vedno hlepel le po velikanskih dobičkih.

(Dalje)